

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ
2. การสร้างอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านและอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล
3. บทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาปศุสัตว์
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ

อนันต์ (2520) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง ความสามารถและทักษะต่างๆ ทางสมอง 6 ขั้นตอน ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

กิติมา (2520) ได้กล่าวถึง แหล่งที่มาของความรู้ว่ามาจาก 5 แหล่งด้วยกันคือ

1. Revealed knowledge เป็นความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้และเป็นความรู้อมตะ เชื่อว่าความรู้ประเภทนี้จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ได้ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากคำสอนของศาสนาต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นจริง เพราะเกิดจากความเชื่อ ใครจะคัดแปลงแก้ไขไม่ได้

2. Authoritative knowledge เป็นความรู้ที่ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง เช่น หนังสือพจนานุกรมการวิจัย เป็นต้น

3. Intuitive knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการหยั่งรู้ขึ้นมาโดยฉับพลัน เป็นความรู้ที่ได้มาด้วยตนเอง ทั้งที่ไม่รู้ว่าได้มาอย่างไร รู้แต่ว่าได้ค้นพบสิ่งที่เรากำลังค้นหาอยู่

4. Rational knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดหาเหตุผล ซึ่งแสดงความเป็นจริงอยู่ในตนเอง ปัจจัยที่ทำให้การคิดหาเหตุผลไม่ถูกต้อง คือ ความลำเอียง ความสนใจและความชอบ

5. Empirical knowledge เป็นความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส การเห็น การได้ยิน การจับต้อง และการสังเกตระดับความรู้

วิเชียร (2526) กล่าวว่า การวัดความรู้ต้องใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกันตามความสามารถพอสรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถด้านความรู้ความจำ ไม่จำเป็นต้องใช้ความเข้าใจในการตีความเรื่องนั้นๆ
2. ความสามารถด้านความเข้าใจ สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ ได้
3. ความสามารถด้านการนำไปใช้ สามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือนำไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้
4. ความสามารถด้านการวิเคราะห์ สามารถแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ หรือเป็นการหาความสัมพันธ์ และหลักการหรือทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุของเรื่องราวต่างๆ ได้
5. ความสามารถด้านการสังเคราะห์ สามารถนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยๆ มาผูกเป็นเรื่องเดียวกัน โดยมีการตัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเชื่อถือได้ ในการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีอย่างไร

โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการเดา หรือภาพลวงตา
2. ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอน เป็นเพียงขั้นที่อาจเป็นไปได้
3. ความรู้ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการคิดหรือความเข้าใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ถือว่าเป็นขั้นสมมติฐาน เพราะเกิดจากค่านิยมและสมมติฐานที่ยังไม่ได้พิสูจน์
4. ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูปหรือมโนภาพว่าเป็นเอกภาพ

การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดเหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป เครื่องมือวัดความรู้ที่นิยมใช้กันมากคือ แบบทดสอบ แบบทดสอบถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบ ให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน การทำท่า ฯลฯ เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อสอบ หรือแบบทดสอบมี 3 ลักษณะ คือ

ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยการได้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้ง เรียกว่า “การสัมภาษณ์”

ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

2. แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินข้อความ หรือรายละเอียดต่างๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำตอบ แบบจับคู่ แบบเลือกคำตอบ

ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียนเครื่องหมายใดๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

อนก (2522) ได้จำแนกองค์ความรู้ ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง อันหมายถึง รายละเอียดของเรื่องราว หรือปรากฏการณ์ใด องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความรู้รวบยอดมีใจความว่าอย่างไร เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎี นั่นคือ องค์ความรู้ของบรรดาวิชาการใดๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงปริญญาเอก จะมีองค์ความรู้ความจำอยู่ 3 ชนิดใหญ่ๆ คือ ความจำในเนื้อเรื่อง วิธีการ ความคิดรวบยอด แต่ในแต่ละชนิดใหญ่ขององค์ความรู้ความจำเป็นยังมีความจำเป็นย่อยๆ ลงไปอีก รวบเบ็ดเสร็จแล้ว องค์ความรู้ความจำเป็นมีถึง 3 ชนิดใหญ่ 9 ชนิดย่อย พอสรุปได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ในเรื่องเฉพาะ (Knowledge of specifics) เช่น จำสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่

1.1 ความรู้คำศัพท์เฉพาะ (Knowledge of terminology) มุ่งกำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้คำศัพท์ สัญลักษณ์บางอย่าง (ทั้งที่เป็นภาษาและมิใช่ภาษา) รวมทั้งสัญลักษณ์ที่ยอมรับกัน

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงบางอย่าง (Knowledge of specific facts) มุ่งกำหนดให้ผู้เรียนรู้ในเรื่อง วัน เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ โดยครอบคลุมทั้งที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น วันเวลาที่แน่นอน หรือที่มีลักษณะเชิงปริมาณ

2. องค์ความรู้ในเรื่องวิธีการจัดกระทำเฉพาะเรื่อง (Knowledge of ways and means of dealing with specifics) ได้แก่ ความรู้ในเรื่องวิถีทาง วิธีการจัดระเบียบ รวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์ มุ่งให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่อยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ในเรื่องทั่วไป ซึ่ง ได้แก่

2.1 องค์ความรู้ในเรื่องระเบียบประเพณี (Knowledge of conventions)

2.2 องค์ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of trends and sequence)

2.3 องค์ความรู้เรื่องประเภทและจำพวก (Knowledge of classifications and categories)

2.4 องค์ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of criteria)

2.5 องค์ความรู้เรื่องระเบียบวิธีการ (Knowledge of methodology)

3. องค์ความรู้เรื่องที่เป็นสากลและนามธรรมในสาขาต่างๆ (Knowledge of the universals and abstraction of a field) ได้แก่ ความรู้ในเรื่องกฎ ทฤษฎี โครงสร้าง คือ

3.1 องค์ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theories and structure)

3.2 องค์ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theories and structure)

ทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

Milton Robeach (1970) อ้างโดย พัทณี (2522: 60) ได้ให้ความหมายว่า “ทัศนคติเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้ จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบ หรือไม่ชอบ พรรณทิพย์ (2531: 18) กล่าวว่า สถานการณ์ต่างๆ กันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเรียนรู้ อันเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการคิด การกระทำของสมาชิกจำนวนมากของสังคม ส่วนบุญสม (2529 : 129) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของจิตใจแบบหนึ่ง หากจากประสบการณ์ ซึ่งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้า ทัศนคติเชิงบวก เรียกว่า ลักษณะนิมาน (Positive Attitude) ส่วนเชิงลบ เรียกว่า ลักษณะนิเสธ (Negative attitude) ทัศนคติ คือ สภาพจิตใจ และอารมณ์ต่างๆ ที่มนุษย์แสดงออกต่อมนุษย์ด้วยกัน หรือต่อสภาพสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งทางบวกหรือลบ เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่มีความผูกพันรึกันกับพฤติกรรมอย่างอื่นๆ ต่อไปอันก่อให้เกิดผลการปฏิบัติตามมาในแนวทางนั้นๆ ส่วนฉวี (2532 : 46) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนั้นอาจจะเป็นในทางที่พึงพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ และกล่าวอีกว่าทัศนคติ เป็นสภาพทางจิตที่บุคคลมีต่ออะไรก็ได้ และมีลักษณะที่จะพิจารณาได้หลายอย่างเช่น ลักษณะที่เป็นประเภท ลักษณะที่เป็นปริมาณความเข้มข้น ลักษณะของความจริงหรือเพื่อฝัน ลักษณะของการกระทำ หรือพฤติกรรม ทั้งนี้พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลจะถูกควบคุมด้วยทัศนคติ คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ส่วนพัชนี (2522: 60) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ หรือแนวโน้มที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดลอม ในการตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

องค์ประกอบของทัศนคติ

ฉวี (2532: 47) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของทัศนคติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ (Cognitive component) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้นบุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้น รู้ว่ามีประโยชน์ จะมีทัศนคติในทางบวก แต่รู้ว่ามีโทษ จะมีทัศนคติในทางลบ

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective component) เมื่อบุคคลที่มีความรู้ในสิ่งใดมาแล้ว และความรู้นั้นมีมากพอที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ บุคคลจะเกิดความรู้สึก (Affective) ชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้ว่าสิ่งนั้นไม่ดี บุคคลจะเกิดความรู้สึกไม่ชอบ

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับการกระทำ (Behavioral component) เมื่อบุคคลมีความรู้ และเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ จะเกิดตามมาเป็นพฤติกรรมการแสดงออกมาตามทัศนคติของตน

พັນนี (2522 : 60-61) แยกองค์ประกอบทัศนคติ ได้ดังนี้ คือ ความรู้สึก หมายถึง องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective component) และความพร้อมที่จะกระทำ คือ องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral component)

การเกิดทัศนคติ

ถวิล (2522: 48) กล่าวถึง สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีทัศนคติ คือ

ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experience) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง เกิดความพึงใจกลายเป็นทัศนคติ

การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others) ถ้าบุคคลมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับบุคคลอื่นในสังคม ทำให้บุคคลได้รับเอาทัศนคติหลายอย่าง

รูปแบบ (Models) บุคคลจะเกิดทัศนคติได้จากตัวแบบที่ปรากฏให้เห็นและถ้าเกิดทัศนคติทางบวกก็จะเลียนรูปแบบ

องค์ประกอบของสถาบัน (Institutional factors) บุคคลจะเกิดทัศนคติเนื่องมาจากอิทธิพลของสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น โรงเรียน วัด ครอบครัว และองค์กรต่างๆ

พັນนี (2522 : 63) ได้กล่าวว่า ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลตามเงื่อนไข คือ 1) การเพิ่มพูนของการตอบสนองซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในแนวคิดต่างๆ 2) ความแตกต่างของบุคคลที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน 3) อิทธิพลของประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และ 4) การถ่ายทอดทัศนคติ ได้มาจากการเลียนแบบทัศนคติของบุคคลอื่นๆ ที่คนพอใจ

หน้าที่ของทัศนคติ หรือประโยชน์ของทัศนคติ

ถวิล (2532 : 48-49) นักจิตวิทยาได้ศึกษาถึงหน้าที่ของทัศนคติจะให้ประโยชน์กับบุคคลได้อย่างไร สรุปหน้าที่ของทัศนคติ (ประโยชน์) ไว้ 4 ประการ

1. หน้าที่เกี่ยวกับความรู้ (Knowledge function) คือ การแสวงหาระดับของความสามารถ ความมั่นคง เพื่อที่จะรับรู้ หรือ ได้มาตามจุดมุ่งหมายของสังคม เป็นการช่วยเหลือ ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องหนึ่ง ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาในสังคมได้

2. หน้าที่เกี่ยวกับการปรับตัว (Adjective function) ทัศนคติจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลปรับตัว เพื่อให้บุคคลได้รับความสำเร็จ และไปสู่จุดมุ่งหมายที่พึงพอใจ

3. หน้าที่ในการแสดงออกถึงค่านิยม (Value – defensive function) เป็นการแสดงออกในเรื่องความคิดเห็นของเขาให้บุคคลอื่นเห็นว่า จะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม

4. หน้าที่ในการป้องกันตนเอง (Self-defensive function) กล่าวคือ สิ่งแวดล้อม หรือข้อเท็จจริงต่างๆ อาจทำให้ไม่สบายใจ เกิดการป้องกันตนเองได้ คือ มีทัศนคติต่อคนอื่นๆ ในทางลบ
ลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลเป็นสำคัญ (สักรินทร์, 2540 : 30) โดยแบ่งทัศนคติออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ หรือสนับสนุน
- 2) ความรู้สึกในทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ หรือไม่สนับสนุน
- 3) ความรู้สึกที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะกลางๆ คือ ไม่มีความเห็นว่าพอใจ หรือไม่พอใจ

ประภาเพ็ญ (2520:62-63) ได้กล่าวเกี่ยวกับทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคล หรือสิ่งของ หรือสภาวะการณ์ ในทางที่ดี หรือไม่ดี ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. ด้านความคิด (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแสดงออกมาในแนวความคิดที่ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรเลว
2. ด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิดของตน เช่น ถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น
3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำ เป็นผลต่อเนื่องจากความคิด และความรู้สึกซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับ หรือปฏิเสธ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

สุชา (2533: 244-245) อ้างโดย สุภรชต์ (2538:11) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติไว้ 4 องค์ประกอบ คือ

วัฒนธรรม (Culture) มีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุกๆ คน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สถาบันต่างๆ ในสังคมล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น

ครอบครัว (Family) เป็นแหล่งแรกที่อบรมให้เด็กเรียนรู้การสมาคมต่างๆ จึงมีอิทธิพลมากในการสร้างทัศนคติให้แก่เด็ก ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิต

กลุ่มเพื่อน (Friend group) เด็กที่จากพ่อแม่มาอยู่กับเพื่อนตั้งแต่เด็กๆ จะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมากที่สุดในการสร้างทัศนคติแก่เด็ก

บุคลิกภาพ (Personality) มีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติ บุคคลที่ชอบออกสังคม บุคคลที่หนีสังคม บุคคลที่ชอบเด่น และบุคคลที่อ่อนน้อม นั้นจะมีทัศนคติที่แตกต่างกัน

การปฏิบัติ

ประภาเพ็ญ และสวิง, 2533: 41-43 อ้างโดย ผกาพรรณ (2535: 25) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติไว้ว่า การปฏิบัติเป็นความสามารถในด้านการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอวัยวะต่างๆภายในร่างกาย ซึ่งเป็นการยอมรับการปฏิบัติของบุคคลจะมีกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ซึ่งแบ่งกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

นรินทร์ชัย (2540:72) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติไว้ดังนี้
 ความรู้ คือการรับรู้ เข้าใจ แยกแยะได้ (Analysis) สังเคราะห์ได้ (Synthesis) และประเมินได้ในใจ (Vicarious) ดังนั้นจะมีความรู้ได้ดี ต้องรับรู้ ใครครวญจนเข้าใจและประเมินได้ว่าสิ่งใดเหมาะสม แต่จะยังไม่เคยลงมือปฏิบัติเท่านั้น

ทัศนคติ คือ การรับทราบสิ่งใดจิตใจก็คิดตอบสนอง และให้คุณค่า (Valuing) ของสิ่งเหล่านั้นว่าดี ไม่ชอบ ชอบ เพื่อเป็นแนวกำหนดในใจว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไรต่อสิ่งนั้น

การปฏิบัติ คือ สิ่งที่มีมนุษย์รับทราบถึงการปฏิบัติของกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกว่ายน้ำ ก็จะต้องเริ่มจากความพยายามเลียนแบบ (Imitation) แล้วควบคุมให้เป็นไปตามแบบที่เห็น (Manipulation) ทำให้ถูกต้องให้มาก (Precision) แล้วเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน (Articulation) จากนั้นก็ฝึกหัดจนปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization)

ศิลปินชัย (2540, 181) ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้นำเกษตรกรนั้นควรที่จะพัฒนาในด้านต่อไปนี้

1. **ทัศนคติ** ได้แก่ ความรู้สึกรักใคร่ และมีการแสดงออกต่ออาชีพเกษตรกรไปในทางที่ดีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรได้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

2. **สติปัญญา** ได้แก่ ความสามารถในการคิด การรับรู้ ความเข้าใจ ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีต่อการเกษตร

3. **การแสดงออก** ได้แก่ การแต่งกาย การวางตัว การฟัง การเขียน การพูดจาดี ต่อผู้ที่ได้พบเห็นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการติดต่อ ตลอดไปถึงการค้าขายหรือทำธุรกิจการเกษตร

4. **ความรู้ทางเกษตร** ได้แก่ ความรู้โดยทั่วไปทางการเกษตร โดยจะเป็นความรู้ที่เป็นหลักทางการเกษตร หรือจะเป็นความรู้ใหม่ๆ อย่างเช่น ความเคลื่อนไหวของราคาหรือตลาดสินค้าเกษตรกรรม เป็นต้น

5. **ความมีคุณธรรม** ได้แก่ การเป็นผู้มีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ โดยเป็นผู้ที่เคารพต่อกฎหมาย ระเบียบของบ้านเมือง ชุมชน และกระทำแต่ในสิ่งที่ดี ที่สังคมยอมรับและมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความจริงใจต่อบุคคลทั่วไป

การสร้างอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านและอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล

ความจำเป็นในการสร้างอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) และอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล (อพปต.)

ตามนโยบายและการพัฒนา ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา “ทรัพยากรมนุษย์” โดยมุ่งเน้นให้ “คนเป็นเป้าหมายของการพัฒนา” ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกมิติ ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้น ในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงปศุสัตว์ จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นระบบการมีส่วนร่วมของเกษตรกร (People participation) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาปศุสัตว์ในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อการพัฒนางานด้านปศุสัตว์ ทั้งด้านภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาวะการแข่งขัน และการตลาด ซึ่งมีผลทำให้จำเป็นต้องมี

การผสมผสานการพัฒนาโดยการสร้างเกษตรกรระดับหมู่บ้าน อันจะก่อให้เกิดระบบการพัฒนา
 อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่องระหว่างเกษตรกรอาสาพัฒนาปศุสัตว์ กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกร
 รายย่อย ตลอดจนเกิดการประสานการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรมปศุสัตว์ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินการสร้างเกษตรกรผู้นำอาสาพัฒนาปศุสัตว์
 ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) และอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล (อพปต.) ขึ้นเพื่อเน้นให้เกษตรกร
 ระดับหมู่บ้าน-ตำบลที่ประกอบอาชีพปศุสัตว์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีแนวคิดให้เกษตรกร
 เหล่านี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านและท้องถิ่นของเกษตรกร โดยเกษตรกรและเพื่อเกษตรกร
 ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรอาสาสมัครสามารถพึ่งตนเอง และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรในท้องถิ่น
 หมู่บ้านได้ โดยยึดหลัก “มีความต้องการร่วม มีความสนใจร่วม ได้รับผลตอบแทนร่วม”

จุดมุ่งหมายในการสร้างอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) และอาสาพัฒนา
 ปศุสัตว์ประจำตำบล (อพปต.)

1. เป็นการสร้างเกษตรกรผู้นำในท้องถิ่นระดับหมู่บ้านด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อการมี
 ส่วนร่วมในการพัฒนา อันจะเอื้อต่อระบบส่งเสริมการปศุสัตว์ในการจัดตั้งเป็น “ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์
 ประจำตำบล (ศพต.)” ต่อไป

2. ก่อให้เกิดฟาร์มสาธิตการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยเกษตรกรผู้นำ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกร
 รายอื่นในท้องถิ่นหมู่บ้าน

3. เป็นการสร้างเกษตรกรอาสาสมัครในท้องถิ่นหมู่บ้านในการเป็นสื่อกลาง ประสานงาน
 ระหว่างเกษตรกรผู้นำอาชีพการเลี้ยงปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน และเพื่อนสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์
 ในหมู่บ้าน และเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4. เป็นการสร้างเกษตรกรอาสาสมัครในท้องถิ่นหมู่บ้าน เพื่อปฏิบัติงานตามแผนงาน
 โครงการของกรมปศุสัตว์ อาทิเช่น โครงการป้องกันและกำจัดโรคระบาดสัตว์ การฉีดวัคซีน
 ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การเฝ้าระวังโรคทางด้านระบาด
 วิทยา การสร้างหมู่บ้านปลอดโรคสัตว์ และการสุขาภิบาลสัตว์

บทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาปศุสัตว์

กรมปศุสัตว์ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ไว้ดังนี้

1. ทำหน้าที่เกษตรกรอาสาสมัครในการปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการของกรมปศุสัตว์
 เช่น

- 1.1 ฉีดวัคซีนป้องกันกำจัดโรคปากและเท้าเปื่อย
- 1.2 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

- 1.3 จัดวัคซีนป้องกันโรคระบาดสัตว์อื่นๆ
- 1.4 ร่วมโครงการตามแผนปรับโครงสร้าง และระบบการผลิตโคเนื้อ โคนม
- 1.5 เฝ้าระวังโรคทางด้านระบาดวิทยา
- 1.6 ร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดโรคสัตว์ปีก
- 1.7 ร่วมโครงการธนาคารยาสัตว์ หรือคลังยาสัตว์
- 1.8 ป้องกันกำจัดโรคระบาดสัตว์
- 1.9 การผสมเทียมสัตว์
- 1.10 ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ภายใต้การกำกับดูแลของปศุสัตว์อำเภอในท้องที่

2. ทำหน้าที่เกษตรกรตัวอย่างในการจัดการฟาร์มสารัตถการเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรรายอื่นในท้องที่
3. ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของการสื่อสารเพื่อพัฒนาปศุสัตว์ระดับหมู่บ้านและตำบล ในการถ่ายทอดความรู้ ประสานงาน นัดพบระหว่างเกษตรกรภายในหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์
4. ทำหน้าที่เป็นผู้นำในท้องที่ระดับหมู่บ้านด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยยึดหลัก “ มีความต้องการร่วม มีความสนใจร่วม และได้รับผลตอบแทนร่วม ” (กองฝึกอบรม, 2538)

แนวคิดพื้นฐานของการสร้างเกษตรกรผู้นำอาสา

กองฝึกอบรม (2538, 7-18) ได้กำหนดแนวคิดพื้นฐานของการสร้างเกษตรกรผู้นำอาสาโดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปศุสัตว์ ยึดหลักการสร้างเกษตรกรผู้นำอาสา ดังนี้

1. ชี้นำหรือให้คำปรึกษาเกษตรกรในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ชี้นำเกษตรกรในการตัดสินใจคัดเลือกปัจจัยในการผลิต ซึ่งการติดตามบทบาทนี้จะต้องมีเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินการ คือ จะต้องมีการดำเนินการให้เกษตรกรใช้ปัจจัยในการผลิตอย่างฉลาด และมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงคุณภาพของผลิตผลทางการเกษตร มีการเพิ่มผลผลิตต่อเนื่องที่เพื่อให้บังเกิดผลในการลงทุนน้อยที่สุด และได้กำไรมากที่สุดด้วย
 - 1.2 ชี้นำเกษตรกรในการลดการเสี่ยงในการประกอบการ ซึ่งในการประกอบกิจกรรมตามบทบาทนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องดำเนินการเกี่ยวข้องโดยตรงในการที่จะศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของตลาด และราคาของผลิตผลทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรวม ทั้งศึกษาอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการประกอบการผลิตเกี่ยวกับผลผลิตนั้นๆ แล้วชี้นำเกษตรกรในเรื่องดังกล่าว

1.3 ชี้แนะให้เกษตรกรนำเอาทรัพยากร และพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ไปใช้หมุนเวียนให้บังเกิดผลแก่ตนเองและชุมชนให้มากที่สุด เช่น แนะนำและสอนให้เกษตรกรทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด จากวัสดุคิบที่เหลือใช้ในฟาร์ม ทำให้เสจากมูลสัตว์ หรือตัดแปลงวัสดุคิบในชุมชนให้เกิดประโยชน์ทั้งในแง่ของการผลิตและการบริโภค

1.4 ชี้แนะให้เกษตรกรรู้จักการใช้บริการของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างบังเกิดผล โดยเฉพาะชี้แนะจัดหาสิ่งปฏิบัติเป็นชุด ๆ (Package of Practices) เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์ และชี้แนะให้ทราบถึงบริการที่ประสานงานกับหน่วยอื่น เช่น เรื่องการตลาด สินเชื่อ และอื่น ๆ

2. ถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่เข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติตามอย่างบังเกิดผลความรู้ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะนำมาถ่ายทอดต่อเกษตรกรนั้น เป็นความรู้ที่ได้จากการวิจัยและการปฏิบัติอย่างบังเกิดผลมาแล้วในท้องถิ่นที่มีสภาพที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งหลายๆ ครั้งเกษตรกรอ่านหรือฟังเองไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ หรือไม่เข้าใจเลย

3. กระตุ้นให้เกษตรกรรู้จักปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตนและมีส่วนก่อตั้งให้เกิดภาวะ imbalance เพื่อให้เกิดผลในการนำการเปลี่ยนแปลงในที่สุด

4. กระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่น โดยให้กำลังใจในการที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงและมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ไพเรต์น (2527, 6) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการหรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษา โครงการต่างๆ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อังคณา, เกษตรและคารณี (2542) ได้ศึกษาและประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) ในเขต 9 (7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง) ได้แก่ จังหวัดพัทลุง ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา ตรัง และจังหวัดสตูล ปีงบประมาณ 2540 จากการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมด้วยเทคนิคการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ นั้นทำให้ทราบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านสามารถเข้าใจขั้นตอนการฉีดวัคซีนป้องกันโรคได้ และสามารถปฏิบัติตามได้ ส่วนการจัดนิทรรศการนั้น อาสาพัฒนาปศุสัตว์ที่มีระดับการศึกษาต่างกันอย่างมาก จะมีการเรียนรู้ต่างกัน และพบว่า การดำเนินการฝึกอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา วิทยาการ ระยะเวลา และสถานที่ฝึกอบรมเหมาะสม ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วอาสาพัฒนาปศุสัตว์ สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การบริการช่วยเหลือและแนะนำความรู้ด้านปศุสัตว์แก่เพื่อนบ้านเกษตรกร ได้สามารถปฏิบัติงานเป็นสื่อกลางระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกร และเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ได้ และอาสาพัฒนาปศุสัตว์มีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่

ปรีชา (2539) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านตามโครงการฝึกอบรมการป้องกันโรคระบาดในสัตว์ปีก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างสภาพการปฏิบัติงานกับการศึกษา อายุ รายได้ และ ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมกับการศึกษาของอาสาสมัครฯ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานมีทั้งที่เกิดจากอาสาสมัครฯ เอง เกิดจากเพื่อนบ้านและเกิดจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โดยส่วนใหญ่เกิดจากขาดความรู้เรื่องโรคและวัคซีน เพื่อนบ้านไม่เชื่อว่าวัคซีนป้องกันโรคได้ และขาดการติดต่อกับอาสาสมัครฯ ตามลำดับข้อเสนอแนะของอาสาสมัครฯ คือ ให้มีการฝึกอบรมเพื่อทบทวนความรู้ฝึกอบรมเพื่อนบ้าน ตลอดจนให้มีการติดต่อกับอาสาสมัครฯ เป็นประจำและมีการติดตามประเมินผลโครงการ

ยกชัย (2537) ได้ศึกษาความจำเป็นในการฝึกอบรมด้านปศุสัตว์ของอาสาป้องกันโรคสัตว์ในจังหวัดยโสธร พบว่า ความจำเป็นในการฝึกอบรมด้านปศุสัตว์คือ 1) ด้านวิทยาการ ต้องการวิทยาการ มีอายุเฉลี่ย 34 ปี เพศชาย มีประสบการณ์การเป็นวิทยากร การศึกษาชั้นต่ำกว่าปริญญาตรี พูดภาษาท้องถิ่น ได้ สอน โดยใช้วิธีผสมผสาน 2) ด้านวิชาการ มีความจำเป็นมากในทุกเรื่อง ได้แก่ เรื่องโรคสัตว์ ยารักษาโรคสัตว์ การปฐมพยาบาลสัตว์ ยาถ่ายพยาธิสัตว์ อาหารสัตว์ พันธุ์สัตว์ ยาฉีดเรื้อน การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ และการทำแปลงหญ้า 3) ด้านการใช้เครื่องมือและเวชภัณฑ์ มีความจำเป็นมากเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ การใช้กระบอกลดยาและเข็ม การใช้ยาใส่แผล และการใช้ยาถ่ายพยาธิ มีระดับความจำเป็นน้อยในเรื่องการใช้คีมหนีบเข็ม และการใช้กระดิกใส่วัคซีน 4) ด้านการจัดการฝึกอบรมมีความต้องการให้จัดระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน ระยะเวลา 6 วัน จัดในจังหวัดของ

ตนเอง มีสื่อการสอนแบบผสมกันทั้งวีดิโอและเอกสาร มีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเท่าๆ กัน ผู้เข้าฝึกอบรมเฉลี่ย 30 คน เปรียบเทียบกลุ่มที่ควรปรับปรุงและกลุ่มที่ดี กับความจำเป็นในการฝึกอบรมด้านปศุสัตว์ มีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ในด้าน 1) ด้านวิทยากร เรื่องระดับการศึกษาและภาษาพูด 2) ด้านการจัดฝึกอบรม เรื่องช่วงระยะเวลา การใช้สื่อ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมครั้งที่ผ่านมา

สาริต (2527) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอายุ การศึกษา และระดับรายได้ของ อพสม. กับระดับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ปัญหาของ อพสม. ในการปฏิบัติงาน คือ เพื่อนบ้านยังไม่เข้าใจในหน้าที่ที่ปฏิบัติ และความรู้อยังไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะของ อพสม.คือให้การสนับสนุนด้านเอกสารเวชภัณฑ์เพิ่มขึ้น ตลอดจนให้มีการฝึกอบรมทบทวนความรู้ทุกๆปี

นิยม (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ณ อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ พบว่าแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในระดับปานกลาง แม่บ้านเกษตรกรเป็นผู้เก็บเงินรายได้ของครอบครัว และตัดสินใจใช้จ่ายเงินในด้านอุปโภคบริโภคของสมาชิกในครอบครัวได้มากกว่าสามี ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจใช้จ่ายด้านวัสดุอุปกรณ์การเกษตร แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลี้ยงสัตว์กับสามีในทุกๆเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกอาหารสัตว์ การนำเทคโนโลยีมาใช้เลี้ยงสัตว์ การป้องกันกำจัดโรคระบาดสัตว์ การวางแผนการเลี้ยงสัตว์และการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ นอกจากนี้แม่บ้านเกษตรกรยังมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัวระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ในระดับต่ำหรือไม่มีส่วนร่วมเลย ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ยกเว้นรายได้มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเรื่องการจัดหาอุปกรณ์การเกษตร และสัตว์ใช้งาน การเลือกอาหารสัตว์ ความแตกต่างของอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกแหล่งอาหารสัตว์ การวางแผนการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมในเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่ม การติดต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รายได้และความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ปัญหาอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์เป็นผลมาจากขาดความรู้ความเข้าใจและการฝึกอบรมการเลี้ยงสัตว์ การบริการของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่ทั่วถึง ขาดแคลนอาหารเสริมและเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ ขาดแคลนสัตว์พันธุ์ดี ขาดวัคซีนสำหรับสัตว์ รวมทั้งขาดเงินทุนและแหล่งน้ำ